

Omatoimikirjaston käytösääntöjen määräaikainen muutos alle 15-vuotiaiden osalta

2834/12.09.00.00/2026

SIVLTK 01.04.2026

Valmistelija

Kirjastotoimenjohtaja Aino Satama,
044 581 1488, aino.satama@suomussalmi.fi

Omatoimikirjasto otettiin käyttöön Suomussalmen pääkirjastossa heinäkuussa 2018. Tuolloin omatoimikirjastoon oli 200 kirjautumista kuukaudessa, kun viime vuonna 2025 kirjautumisia oli jo keskimäärin 750 kuukaudessa eli 25 päivittäin. Asiakkaat ovat ottaneet omatoimikirjaston omakseen. Viime vuonna alle 16-vuotiaiden osuus kirjautumisista oli 15 % ja yli 65-vuotiaiden osuus 39 %. Omatoimikirjasto on avoinna päivittäin klo 7-21.

Suomussalmen omatoimikirjaston toistaiseksi voimassa olevat käytösäännöt on hyväksytty voimaan 1.6.2018 alkaen. Omatoimikirjaston ohjeet (liite).

Syksyn 2025 aikana pääkirjaston omatoimiaikana on esiintynyt ikävää häiriökäyttäytymistä. Valvontakameroiden tallenteista on ollut nähtävissä tilanteita, joissa alaikäiset nuoret käyttäytyvät omatoimikirjaston käytösääntöjen vastaisesti. Tällaisia tapauksia ovat olleet esimerkiksi kirjahyllyjen päälle kiipeileminen, juokseminen, nujakoiminen ja leikkiminen kirjaston laitteilla ja kalusteilla. Meno on villiintynyt usein viikonloppuisin, kun suurempi joukko on kokoontunut kirjastoon omatoimiajalla.

Tähän saakka kirjaston henkilökunta on toistuvasti ohjannut ja muistuttanut nuoria toimimaan käytösääntöjen mukaisesti. Kun asiakkaan on havaittu rikkoneen käytösääntöjä, häneltä on poistettu oikeus omatoimikirjastoon ja oltu yhteydessä huoltajaan. Tämä toimenpide ei kuitenkaan ole korjannut tilannetta. Talven aikana valvontakameroiden tallenteista on havaittu edelleen tilanteita, jotka ovat omiaan vaarantamaan ja vaarantavat kirjaston turvallisuuden ja viihtyvyyden. Näitä ovat olleet oikeudeton sisääntulo kirjastoon, luvaton kokoontuminen kirjastotiloihin, tupakkatuotteiden käyttö ja epäilty päihteiden hallussapito. Osa tapahtumista on tallentunut kirjaston valvontakameroihin. Lisäksi kirjasto on saanut useasti asiakaspalautetta, jossa ilmaistaan, että omatoimikirjastossa ei haluta enää asioida rauhattomuuden takia.

Haluamme varmistaa, että kirjasto säilyy turvallisena, viihtyisanä ja kaikkien yhteisenä tilana. Teemme tiivistä yhteistyötä sivistystoimen, koulujen ja nuorisotyön kanssa tilanteen selkiyttämiseksi.

Varotoimenpiteenä olemme tilanneet kirjastojärjestelmätoimittajalta tietokoneajon, jossa alle 15-vuotiailta asiakkailta poistetaan omatoimikirjaston käyttöoikeus. Tietokoneajo ei estä muiden kirjastopalvelujen käyttöä. Lapsi tai nuori voi asioida kirjastossa palveluaikana ja omatoimiaikana huoltajan seurassa kuten ennenkin.

Tietokoneajo mahdollistaa paluun kirjaston uuteen käytäntöön määräajan jälkeen. Uusi käytäntö ei vaadi muutosta voimassa oleviin käytösääntöihin, joissa mainitaan: "Alle 15-vuotiaalle asiakkaalle omatoimen käyttöoikeuden hakee ja käytöstä vastaa huoltaja".

Jatkossa omatoimen käyttöoikeutta ei kuitenkaan voi hakea alle 15-vuotiaalle kirjastokorttihakemuksen yhteydessä, kuten tähän saakka. Uudessa käytännössä huoltaja hakee omatoimen käyttöoikeuden alle 15-vuotiaalle asiakkaalle saapumalla paikan päälle kirjastoon huollettavan kanssa. Samalla käydään yhdessä läpi omatoimikirjaston ohjeet, joiden noudattamiseen asiakas sitoutuu.

Suomussalmen kunnan hallintosääntö §27 kohta 10; (Valtuusto 17.2.2025)
Sivistyslautakunta hyväksyy toimialansa turvallisuussuunnitelmat ja
järjestyssäännöt.

Liite

Omatoimikirjaston ohjeet

**Sivistysjohtajan
esitys**

Sivistyslautakunta muuttaa omatoimikirjaston käytösääntöjä
määräaikaisesti 30.9.2026 saakka, jonka aikana alle 15-vuotias voi
asioida omatoimikirjastossa vain huoltajan seurassa. Määräajan
jälkeen alle 15-vuotiaan huoltaja voi hakea omatoimen käyttöoikeuden
huollettavalleen uuden käytännön mukaisesti.

Päätös

**Toimeksi
Tiedoksi**

Kirjasto
Kirjasto
